

איש העסקים עיני
מתמודד בהסתדרות
עמ' 3

מועלי כל הארצות התאחדו!

זוהדרן

ZO HADEREKH زوهديرخ

גיליון 8 / 23 בפברואר 2022

אוקראינה בין הפטיש לסדן

תרגיל חיל השריון הרוסי בגבול אוקראינה (צילום: משרד ההגנה של רוסיה)

בספרו "האימפריאליזם – השלב העליון של הקפיטליזם", כתב לנין: "הטפילות והריקבון של הקפיטליזם אופייניים לשלב ההיסטורי העליון שלו, היינו, לאימפריאליזם. קומץ מעצמות אדירות ועשירות עושקות את כל העולם בדרך פשוטה של 'גזירת קופונים'. נקל להבין, שמרוויחי-על של האימפריאליזם הם הקפיטליסטים. זאת, משום שרווח זה הוא גבוה יותר מן הרווח שבעלי ההון סוחטים מפועלי ארצותיהם".

תיאור זה תואם להפליא את "משבר אוקראינה", בו משחקות המעצמות האימפריאליסטיות במערב ובמזרח בגורלם של עשרות מיליוני בני אדם, בדרכן לחלק מחדש את העולם.

במשבר אוקראינה אין "טובים" ואין "רעים". יש התנגשות אינטרסים בין מעצמת-על בדעיכה, ארה"ב, לבין מעצמה אחרת, רוסיה, שאינה מוכנה להשלים עם הניסיון לשקם את האימפריאליזם האמריקאי על חשבונה.

במצב שנוצר נתונה תמיכתנו לעמים האחים, הרוסי והאוקראיני, שפעם לחמו שכם אל שכם נגד הפולש הנאצי ועתה ניצבים, בעל כורחם, משני צידי המתרס. שום דבר טוב לא יצמח ממלחמה באוקראינה.

נשיא רוסיה ולדימיר פוטין הורה השבוע (22.2) לשגר "כוח שמירת שלום" אל דונייצק ולוגנסק, "הרפובליקות העצמאיות" במזרח אוקראינה, שבעצמאותן הכיר מוקדם יותר.

ההוראה לשלוח את הכוח המזוין לאזורים הבדלניים נכללה בצו שפרסם פוטין על רקע המשבר המדיני החריף. עוד הצהיר פוטין כי "אוקראינה היא המצאה" של מנהיג מהפכת אוקטובר לנין. לדברי פוטין, "העם האוקראיני זו המצאה קומוניסטית", שנועדה להחליש את רוסיה, והדגיש שהוא "יותר אנטי-קומוניסט מכל לאומן אוקראיני".

עם כניסת הכוחות הרוסיים לשטחה של אוקראינה ("הרפובליקות העצמאיות") נרשם שלב נוסף ומסוכן מאוד במשבר שהתפתח בשבועות האחרונים בין רוסיה לבין ארה"ב ובנות בריתה (ר' מאמר בעמ' 8).

אזכור לנין בנאמו של נשיא רוסיה אינו מקרי. אנו עדים לשלב נוסף במערכה בין מעצמות אימפריאליסטיות על אזורי השפעה ועל שליטה בשווקים. לנין הגדיר תהליך זה לפני 100 שנה, בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה העקובה מדם, בתור "שלב טפילות וריקבון של הקפיטליזם".

מכתבים למערכת

אין אמון במערכות השלטון

לפני כשלושה חודשים נקלעתי לאירוע אלים בטיילת בת ים, בלילה שבין שישי לשבת. ישבנו שם, כמה חברים על ספסל, כשלמקום הגיעה חבורה של 15 עד 20 צעירים, תושבי העיר. כולם עטו מסיכות ולבשו קפוצ'ונים. אחד מהם ניגש אלינו לבקש סיגריה. נתנו לו סיגריה ואיחלנו לו לבריאות, בתקווה שילך ונוכל להמשיך לשבת ולהעביר את סוף השבוע בנעימים, אבל זה לא נגמר כאן.

הגיע צעיר נוסף שהתחיל לצעוק עלינו: "אתם מחפשים בעיות?" ופתאום החלה החבורה לידות בנו אבנים. כעבור זמן מה חשבתי שאחד מחברי הצליח להרגיע אותם. הושטתי לו בקבוק מים, ולפתע הבחנתי בדמות שחורה מצד ימין. הרגשתי עקצוץ בירך אך לא הבנתי מה קרה. שלחתי יד לגרד, וכאשר הסתכלתי עליה ראיתי שהיא מגואלת בדם. הייתי בהלם ולא ידעתי מה לעשות. לחצתי על הירך ובהיתי בדם שמשפריץ, והתחלתי לצעוק: "נדקרהי, נדקרהי!".

ניסיתי להתרחק מהמקום בכוחות עצמי, אך התקשיתי ללכת. לבסוף נאלצנו החברים שלי לגרור אותי בעודי צורה מכאבים. השכיבו אותי על הכביש והפשיטו אותי. למזלי לבשתי חגורה, והם אלתרו חוסם עורקים. אני זוכר רק את פניהם של החברים שלי, מגואלים בדם, צועקים עלי משהו שאני לא שומע תוך כדי שאני עצמי צורה מכאבים. האמבולנס הגיע באיחור, כי מד"א המתינו לשוטרים שתפסו את אחד התוקפים באותו לילה – ומיד שחררו אותו.

מאז האירוע המזעזע עברו שלושה חודשים, ודבר לא קרה. "אין התקדמות בחקירה", נאמר לי. מה שנותר הוא חוב על הטיפול בחדר המיון של בית החולים ועל האשפוז בעקבותיו. כמעט שכחתי: המליצו על שלושה ימי מנוחה.

לבסוף קיבלתי מכתב מהמשטרה בו נאמר כי התיק נסגר. אפילו לא התקשרו אלי, ולמרות שהלכתי פעמים רבות לתחנת המשטרה כדי לברר על התקדמות החקירה בתיק. בסוף התחלתי להימאס על השוטרים, ופשוט נפנפו אותי באמירות כמו: "אין צורך שתגיע כל פעם", "התיק בחקירה ואנחנו לא יכולים למסור מידע חסוי" או "אל תדאג, אנחנו נמצא אותם". לבסוף סגרו את התיק תחת הכותרת: "חוסר עניין/חוסר ראיות".

בעקבות פרשת פגסוס נאמר רבות שאין אמון במשטרה. אני יכול להעיד שבעקבות התקיפה שחוויתי, שהסתיימה בפציעה אך הייתה עלולה להסתיים ברצח, אין לי אמון במשטרה ובמערכת השלטונית בכללותה. נראה כי שום גורם שלטוני לא משרת את הציבור.

מה מצופה ממני לעשות? לקחת את החוק לידים? לחפש את התוקפים בעצמי? או הייתי עלול להיעצר בעצמי, על פעולה ללא סמכות חוקית.

זה מה שעברתי בשלושת החודשים האחרונים. אך יש עוד דוגמאות ליחס המחפיר של המערכת כלפי מי שחיים פה, כמו היחס של הצבא לחיילים, או היחס של מערכת הבריאות לחולים. בשתי מילים: אין אמון.

מיכאל ניקיטיוק, בת ים

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל

zohaderekh@gmail.com

או לחיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

דברים בשם אומרם

יוקר המחיה: מה שלומדים באוניברסיטת החיים

"לאחרונה בישרו הכותרות על פניית שרים אל יצרני ויבואני מוצרי המזון בדרישה שלא יעלו את מחיריהם. איך זה שמשטר כלכלי הבנוי על סחר חופשי ותחרות חופשית מגלה כזו רגישות בתחום המחירים, ובמיוחד כלפי מעלה? הרי כל דרוק של כלכלה לומד כי לא היצרן, לא הספק ולא הצרכן הם שקובעים את מחיר המוצר או השרות. זה נקבע ב'שוק'. בעוד שמי שלא למד כלכלה יודע בדיוק את ההפך: שהמוכר קובע את המחיר".

דודן עשת, "עבודה שחורה", 10.2

צה"ל: עם האוכל בא התיאבון

"בצה"ל משוכנעים שיש להגדיל את תקציב הביטחון. כבר בתקציב הדו-שנתי 2023/24 מצפים במטכ"ל לתוספת שנתית קטנה, כ-4 מיליארד שקל. זו הצהרת כוונות ברורה של הממשלה בכלל ומשרד האוצר בפרט".

סבר פלוצקר, "ידיעות אחרונות", 11.2

השב"כ נערך לרמדאן

כחלק מההיערכות לקראת הרמדאן, בשב"כ עוקבים מקרוב גם אחרי הנעשה בצד היהודי בערים המערבות. אנשי השירות נועדו השבוע לפי בקשתם עם ראשי הקהילות היהודיות בערים האלה, ובכללם ראשי הגרעינים התורניים, וביקשו מהם שיתוף פעולה בכסירת מידע על התארגנויות מקומיות נגד אפשרות של חידוש הפרעות. 'פנו אלינו גורמים שהציגו את עצמם כאנשי שב"כ מהמחלקה היהודית וביקשו לוודא שכולנו ילדים טובים', הגדיר זאת אחד מראשי הקהילות ה'ללו'.

יאיר קראוס, "מקור ראשון", 10.2

בנט: נאה דורש אבל נאה לא מקיים

"בנט צריך להראות דוגמה אישית. במקביל להודעה על 'ממשלה ללא לוביסטים', הוא יערוך מסיבת פרידה צרה, מהולה בעצב ושמחה, ממזכיר הממשלה שמינה לפני חצי שנה: שלום שלמה. כן, מזכיר ממשלת ישראל ה-19, האיש שבכיסאו ישבו אנשים כמו דן מרידור ואליקים רובינשטיין, הוא לוביסט במקצועו, ועבד במקצוע זה עד לרגע לפני שמונה למזכיר הממשלה. מי היו הלקוחות של שלמה? כמה מהחברות וקבוצות האינטרס הגדולות במדינה. לצערנו, הרשימה המלאה חסויה. בהסדר ניגוד העניינים שלו השמות המלאים הושחרו. למה? איזה נזק מסחרי היה נגרם לחברות האלה אם היה מתברר ששלמה היה הלוביסט שלהן? כלום. אז למה "להשחיר"? כדי להלבין. להלבין את המינוי של לוביסט למזכיר ממשלה".

גיא רולניק, "דה מרקר", 11.2

ד"ר ברוך גולדשטיין לא עובד כאן יותר

"ח"כ בן גביר הגיע אתמול למיון של בית חולים הדסה וטופל על ידי שני הרופאים שהיו במשמרת: ד"ר מוחמד שעבאט וד"ר מותעסם שוויקי".

ציוץ של העיתונאי עקיבא נוביק, 13.2

איש העסקים עופר עיני מתמודד על תפקיד יו"ר ההסתדרות

קוקה קולה זירו נגד פפסי קולה לייט

הרופסת של בר-דוד הייתה: "אומרים עלי שאני חבר של ליברמן. אני לא זוכר יו"ר ההסתדרות אחד שלא היו לו יחסים עם שר האוצר. צריך לדבר, אי-אפשר מלחמות כל הזמן. התקדמנו עם השנים. הטלפון הראשון שליברמן עשה אחרי שהוא נבחר היה אלי". יש צדק בדבריו: כל ראשי ההסתדרות שירתו את המדיניות הניאו-ליברלית של ממשלות ישראל, היו שותפים בעושי העובדים ובמדיניות ההפרטה והניצול, וכו'-ל-ם היו מתואמים עם שרי האוצר.

בונה על הזיכרון הקצר

במערכת הבחירות הנוכחית בונה עיני על הזיכרון הקצר של חברי ההסתדרות. האיש שהמציא את סיסמת הבחירות "ההסתדרות בלי פוליטיקה" חתם בעצמו על עסקת חבילה מבישה עם ממשלת נתניהו ביוני 2009.

באותה עסקת חבילה, עליה חתמו שר האוצר יובל שטייניץ, יו"ר ההסתדרות עיני, ויו"ר לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים שרגא ברוש (לו היו אז מפעלים בהתנחלויות), הופחתו דמי ההבראה של כל העובדים במגזר הציבורי ב-50%. עובדי המגזר הציבורי קיבלו אמנם מענק חד פעמי בגובה 36% על חשבון תוספת שכר של 5% שהובטחה לעובדים בהסכמים קודמים, אך מענק זה נוכה בסופו של דבר בתוספות השכר העתידי.

יצוין שעסקת החבילה של 2009 הולידה עסקים פורחים. בשנת 2014 הקים ברוש, בשותפות עם עיני, את חברת "עושרד" העוסקת בשיווק גז למפעלי התעשייה. ביוני 2018 נעצר ברוש יחד עם אחיו בחשד להשתלטות מתשלום מס, וכעבור שנתיים הודיעה פרקליטות מיסוי וכלכלה על הגשת כתב אישום נגדו בחשד לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, זיוף מסמך ושימוש במרמה, עורמה ותחבולה במוזר ובכוונה להתחמק ממס. בעקבות ההחלטה התפטר ברוש מתפקידו כנשיא התאחדות התעשיינים.

עיני מנסה להשיכח פרט חשוב נוסף מעברו העסקי: ב-2014 החל לשמש "יועץ ליחסי עבודה" של הנהלת בנק דיסקונט.

בין המילים למעשים

"עלי בריקדות נפגש" מבטיח "סופר עופר" בראיונות לעיתונות. לדבריו, "יש להוציא את העובדים לרחובות". אבל כאשר מאות אלפי עובדים ובני משפחותיהם אכן היו ברחובות, במחאה החברתית ההמונית בקיץ 2011, עיני נאלם דום. מנהיגי המחאה נפגשו עימו, וחזק מהבטחות ריקות מתוכן, לא העניק עיני שום סיוע ולא קידם את המחאה. למעשה נתן עיני רוח גבית לממשלת נתניהו.

לפי החישובים של כלכלני ההסתדרות, בחמש השנים שקדמו למחאה – שנות כהונתו של עיני בראש הארגון – נשחק השכר הממוצע במשק שחיקה ריאלית של 0.7%. שכר המינימום באותה תקופה עלה רק ב-12.5%, לעומת עלייה של 17% במדד המחירים. ויש להדגיש שמדובר בממוצע, כי באותן שנים עלו מחירי המזון ב-22% והדירור ב-32%! נשמע מוכר?

לצערנו, הבחירה העומדת בפני חברי ההסתדרות במאי הקרוב היא בין קוקה קולה זירו לפפסי קולה לייט. יש האומרים כי הטעם שונה, אבל מרכיבי היסוד זהים.

אפרים דוידי

כרזה של עופר עיני על גבי אוטובוס במערכת הבחירות לראשות ההסתדרות ב-2007 (צילום ארכיון)

איש העסקים עופר עיני קם בוקר אחד, החליט שהוא מנהיג עובדים והתחיל ללכת. ליתר דיוק – החליט להתמודד על ראשות ההסתדרות מול היו"ר המכהן (שלא נבחר בידי איש) ארנון בר-דוד.

עיני החדש, שעשה במשך שנים לביתו ולביתם של שותפיו הקפיטליסטים, איננו העיני המתרפס שהכרנו בכהונתו כיו"ר בשנים 2006-2014. אך הקריירה של עיני כיו"ר ההסתדרות שמכר את העובדים לבעלי ההון במשך שמונה שנים, ולאחר מכן היה לאיש עסקים, לא צריכה להפתיע איש.

גם איש העסקים חיים רמון כיהן בתפקיד בשנים 1994-1995. יורשו, עמיר פרץ (1995-2006) מונה לאחרונה ליו"ר המפעל התעשייתי הגדול במדינה, התעשייה האווירית, כדי לנהל את הפרטתו. אבי ניסנקורן, כיום מנכ"ל התאחדות המלונות – אחד מארגוני המעסיקים החזקים בענף התיירות – קיבל לידי את תפקיד יו"ר ההסתדרות מעיני ב-2014 ופרש ב-2019. כולם, מרמון ועד ניסנקורן, הפכו ממשרתי האינטרסים של ההון לבעלי הון בעצמם. כך עובדת השיטה: היו"ר המכהן "מוריש" את תפקידו ליקיר ליבו, וכעבור כמה שנים מתמודד היורש בבחירות בסיוע המנגנון ההסתדרותי.

סופר עופר

עם הצגת מועמדותו יצא "סופר עופר" חוצץ נגד עסקת החבילה. עיני אומר (בצדק) כי "ההסתדרות נעלמה" במשבר הקורונה: "האמירה היחידה שלה הייתה 'העובדים צריכים להיות מתחת לאלונקה'. ואז זה בא לידי ביטוי: לקחו להם את ימי החופשה, אחר כך הוציאו מיליון עובדים לחל"ת ושלחו אותם להתדפק על דלתות הביטוח הלאומי ושירות התעסוקה. היה אפשר לפעול אחרת". עוד הוסיף בראיונות לעיתונות: ההסתדרות עשתה ויתורים על חשבון העובדים במסגרת עסקת החבילה.

"הסכימו להקפיא שכר של העובדים לחמש שנים, בו בזמן שהמחירים לא מפסיקים לעלות", אמר עיני והוסיף: "ויתרו גם על השעות הנוספות של העובדים". "אעשה הכל כדי ששכר המינימום יעלה ל-7,000 שקל ולא ב-2026", הבטיח. תגובתו

ורואים בכך שום בעיה, גרמה לנו להבין שאין לנו מה לחפש בה יותר. על רקע הוואקום שיצרה מועצת העיתונות, וחוסר תפקודה בנושאים של חופש עיתונות ושל אתיקה מקצועית, נפעל ביתר שאת ליצירת מסגרת חלופית שתיתן מענה לדילמות האתיות והמקצועיות שעבודת העיתונות מעלה. אנו קוראים למי שקידום עיתונות חופשית ובריאה בישראל היא נר לרגליו, להצטרף אלינו להקמת מסגרת חלופית".

עדאלה דורש להעביר את הדיונים

בחוק האזרחות לוועדת הפנים

בעקבות החלטת ועדת הכנסת לקיים את הדיון בהכנת הצעות הוראות השעה השונות בחוק האזרחות הגזעני לקריאה שנייה ושלישית בוועדת החוץ והביטחון, דרש מרכז עדאלה להעביר את הדיון אל ועדת הפנים והגנת הסביבה.

במכתב שהועבר באמצעות עו"ד עדי מנסור ממרכז עדאלה אל יו"ר ועדת הכנסת ח"כ ניר אורבך, יו"ר ועדת החוץ וביטחון ח"כ רם בן ברק, ואל היועצת המשפטית של הכנסת עו"ד שגית אפק, נטען כי אין בסמכותה של ועדת חוץ וביטחון לדון בהצעה שעניינה סוגיית איחוד המשפחות של האזרחים הערבים. נושא זה נמצא בתחום מעמד האזרחות וחוק האזרחות, ואינו נושא ביטחוני.

כמו כן טוען עדאלה כי העברת הדיון לוועדה שאין בה ייצוג לאזרחים הערבים היא החלטה אבסורדית שמוסיפה להדרה הטבועה בהצעות גם הדרה בהליך החקיקה. מרכז עדאלה הביע את התנגדותו להצעות החוק האחרונות גם בפניות אל שרת הפנים ואל היועץ המשפטי לממשלה, ופניות אלה צורפו למכתב.

עו"ד מנסור מסר: "שעה ששרת הפנים מצהירה בגלוי כי התכלית של הצעת החוק היא דמוגרפית, מקדמי הצעות החוק פעלו להעביר את הדיון לוועדת החוץ והביטחון באמתלה ביטחונית, כשתכליתה האמיתית היא הפרדה גזעית".

עלייה בשיעור הייצוג של החברה

הערבית בתקשורת בעברית: 3.7%

שיעור הייצוג של החברה הערבית במדיה המשודרת המרכזית בשפה העברית בישראל עלה בשנת 2021 לעומת המצב בשנים קודמות. כך עולה מנתוני מדד הייצוג שפורסמו ב"העין השביעית". בשנה שעברה עמד שיעור הייצוג הממוצע של החברה הערבית במדיה המשודרת על 3.7% – נתון זה הגבוה ביותר מאז תחילת המדידות ב-2016. נתון זה גבוה מהנתונים של השנים הקודמות, שממוצע הייצוג בהם עמד על 2.9%.

המדד, מיזם מתמשך בשיתוף עמותת סיכוי וחברת יפעת מחקרי מדיה, בודק את אחוז הייצוג של האוכלוסייה הערבית בתוכניות החדשות והאקטואליה בערוצי הטלוויזיה כאן 11, קשת 12 ורשת 13, וכן ברשתות הרדיו כאן ב' וגלי צה"ל.

לדברי עורכי הסקר, "כלי התקשורת הללו אמורים לשקף בשידוריהם את כלל האוכלוסייה הישראלית, בין אם מתוקף חוק ובין אם מתוקף המקצועיות העיתונאית. למרות זאת, הם מעדיפים להתמקד באופן חסר מידה באזרחים היהודים ולהציג לצופיהם מדינה שממנה נעדרות כמעט לחלוטין דמויות של אזרחים ערבים".

אך עורכי הסקר התעלמו מהעובדה הכואבת, שהייצוג של אזרחים ערבים עלה ב-2021 בגלל הסיקור של העימותים הקשים בין תושבים יהודים וערבים שאירעו בערים שונות.

ניגוד עניינים במועצת העיתונות

נציגי ארגון העיתונאים הודיעו השבוע (20.2) לנשיא מועצת העיתונות, שופט בית המשפט העליון בדימוס חנן מלצר, כי הארגון החליט לעזוב את המועצה לאלתר. לדבריהם, הקש ששבר את גב הגמל הוא החלטת הנשיא מלצר לכהן במקביל כיו"ר חברת הביטוח מגדל. כפל תפקידים זה מציב אותו בניגוד עניינים חריף, פוגע בתדמית הציבורית של המועצה והופך את נשיאה "חלק מהבעיה במקום חלק מהפתרון". קבוצת הביטוח מגדל שבשליטת שלמה אליהו תשלם למלצר שכר של כ-160 אלף שקל בחודש עבור 66% משרה. לפי ההודעה, הוא "יהיה רשאי לעסוק בתחומים נוספים".

יו"ר ארגון העיתונאים, נורית קנטי, מסרה: "כלי תקשורת או עיתונאי שמעוניין להרים תחקיר נוקב על מגדל, ייאלץ לחשוב פעמיים על כך שייאלץ להתעסק לא רק עם סוללת עורכי דין. עליו להביא בחשבון שלא יהיה לו גיבוי מנשיא מועצת העיתונות". "בנוסף, הבענו ביקורת חריפה על המועצה – על היעדר רלוונטיות, ניגודי עניינים, התנהלות בלתי תקינה ובזבוז כספים", הדגישה.

עוד אמרה קנטי: "הבעייתיות של כפל הכובעים של מלצר זועקת לשמיים והאדישות, שבה הדבר מתקבל בקרב חברי המועצה, מעוררת תמיהה. מעבר לניגוד העניינים, יש פה פגיעה קשה בתדמית של המועצה כגוף ציבורי שאינו תלוי – לא בשלטון אבל גם לא בהון. הבעיות הקשות הללו, שמצטרפות לכשלים הרבים שכבר היו טרם זמנו של מלצר, פוגעות באמון של העיתונאים ושל הציבור בה כגוף רלוונטי. מספיק היה לעקוב אחר הסיקור של המינוי הזה על מנת להבין את עוצמת הפגיעה בתדמית המועצה. עיתונאים מכל קצות הקשת ומכל כלי התקשורת הביעו תמיהה על ההחלטה האומללה של הנשיא מלצר לכהן בשני התפקידים בו זמנית ועל ההצדקות שנתן למהלך".

לדברי קנטי, "יכולנו להמשיך לנסות לשנות מבפנים. אבל ההודעה על כך שנשיא מועצת העיתונות מתכוון לכהן במקביל כיו"ר מגדל, וכי הוא, וגורמים אחרים במועצה, אינם

קבלו את

זו הדרך

מדי שבוע בדוא"ל

או בדואר רגיל

המעוניינים לקבל בדואר אלקטרוני, ללא תשלום, מתבקשים לשלוח

כתובת דוא"ל אל: zohaderekh@gmail.com

המעוניינים לקבל בדואר רגיל, מתבקשים לנסות את הוצאות

המשלוח באמצעות תרומה של 150 שקל בשיק לפקודת המפלגה

הקומוניסטית הישראלית, ת"ט 26205 תל-אביב 6126102

חיים זאת לא מילה גסה מקצרים את יום העבודה

כרזה של ארגון העובדים "אקט"

די לעבודות בהפקות הטלוויזיה

הדרישה לעבוד 14 ו-15 שעות לאורך ימים שלמים. הניסיון של גופי שידור ומפיקים לחסוך עלויות של ימי צילום נוספים על חשבון עובדים ועובדות הוא בלתי נסבל. אנו מביעים סולידריות עם אחינו על סט הצילומים."

על הקשחת עמדות המפיקים כתב אורי רשטיק משח"ם: "העובדה שהנהלת המפיקים הנוכחית סירבה לכל תנאי, בכל צורה, מטעם כל אחד, הוכיחה שהמאבק הוא בכלל לא על שעות עבודה, או על טבלאות שכר או תקציבים (תקציבים שיוכלו לגדול אם רק איגוד המפיקים היה משלב ידיים עם העובדים, השחקנים והיוצרים). המאבק הזה הוא על דבר אחד: הרצון לפרק את התאגדות אקט". הניסיון של המפיקים – חלקם בעלי הון בעצמם וחלקם עובדים "חזקים" – להחליש את העובדים המאורגנים, משרת באופן ישיר את האינטרסים של בעלי חברות ההפקה וההפצה.

איגודי העובדים בענף – שח"ם – הלא הסתדרותי ואקט ההסתדרותי – לא זכו עד כה בהתייחסות פומבית למאבקם מצד ראשי ההסתדרות. יו"ר ההסתדרות ארנון בר דוד שומר על דממת אלחוט. בפועל, כדרכו, הוא עומד לימינם של המעסיקים.

זוהר אלון

להסדיר את זכויות עובדי "טאואר" במסגרת מכירתה לאינטל

הנהלת החברה טאואר סמיקונדוקטור מנעה מנציגי ההסתדרות להיפגש עם עובדי החברה – כך מסר אתר "דבר" ההסתדרותי. "זו הפרה בוטה וחסרת תום לב של זכות ההתארגנות של העובדים", הגדיר יו"ר ההסתדרות במרחב עמקים צפוני, לאון פרץ, את התנהלותה של הנהלת החברה. פרץ קרא להנהלה לחדול מפגיעה בהתארגנות העובדים במפעל במגדל העמק.

בשבוע שעבר פנה פרץ להנהלת החברה בעקבות ההודעה על רכישתה בידי אינטל, ודרש לפתוח במשא ומתן להסדרת זכויות העובדים במכירה. החברה, והנחה אותה שלא לפגוע בהתארגנות העובדים.

בשבוע שעבר הודיעה אינטל שתרכוש את חברת המוליכים למחצה הישראלית. טאואר מעסיקה כ-2,000 עובדים במפעליה במגדל העמק, ובהם 700 תושבי העיר – רובם עובדי ייצור המשתכרים עד 10 אלפים שקל בחודש.

לאחר 23 ימים הסתיימה "השבתת המגן" של איגוד המפיקים ששיתקה את תעשיית הטלוויזיה והקולנוע. אך הסכסוך בין איגוד המפיקים לבין ארגון אקט, המאגד את עובדי מקצועות הסט בטלוויזיה, נמשך. הרקע לסכסוך – מחלוקת על שעות העבודה של עובדי ההפקה.

בעמוד הפייסבוק של ארגון אקט נכתב: "התקיים מפגש שני עם איגוד המפיקים. התקדמנו בחלק מהנושאים, אך לצערנו המפיקים פוצצו את המשא ומתן כאשר חזרו בהם מההכנות שהיו בפגישה הקודמת, והם מסרבים כעת לדון בנושא שעות העבודה... לצערנו הסתבר לנו היום, שחוזן מלחזור בהם מההשבתה בה פתחו בחוסר אחריות, אשר הסבה נזק לענף כולו, אין תזווה אמיתית בנכונותו של איגוד המפיקים להתקדם לתנאי עבודה הוגנים, בהתאם לחוק ולנורמות בשוק הישראלי כולו".

תנאי העבודה והשכר של עובדי הקולנוע והטלוויזיה, יחד עם דרישות עבודה אינטנסיביות ויעדים מופרזים של המפיקים, מאלצים רבים לעבוד מספר שעות חחורג מחוק שעות עבודה ומנוחה. ב"זו הדרך" דווח עם פתיחת ההשבתה כי "איגוד המפיקים הכריז מלחמה על העבודה המאורגנת בהפקות טלוויזיה וקולנוע". אין דרך אחרת לתאר את ניסיון המפיקים לשבור ולהחליש את העובדים המאורגנים בענף: מאפרות, צלמים, תאורנים, מלבישות, אנשי סאונד, נהגי משאיות, עוזרי הפקה ואחרים. באקט מסרו: "איגוד המפיקים רואה בנו עבדים מודרניים. לא נאפשר לעובדי הפקה לעבוד 18 שעות ביום על הסט בניגוד לחוק".

המאבק, שעורר הד תקשורת קלוש ונדחק למדורי העבודה בעיתונים הכלכליים, נוגע באלפי עובדים בתעשיית הקולנוע והטלוויזיה. נראה כי בשל הזוהר והאטרקטיביות שנקשרו בשמה של תעשייה זו, סבורים המעסיקים כי ביכולתם לאלץ את העובדים לוותר על זכויותיהם ולהתיש אותם בשעות עבודה ארוכות. טלי חרותי סובר מהעיתון "דה מרקר" ציינה, כי מדובר ב-2,500 בעלי מקצועות סט שאינם שכירים, אלא פרילנסרים העובדים מול כלל חברות ההפקה תמורת חשבונות". עוד כתבה: "שעות העבודה של העובדים בענף אינן מוגדרות, ויום העבודה בהפקה יכול להימשך גם 15 שעות רצוף".

ארגון השחקנים שח"ם, שחבריו מושפעים אף הם מסכסוך העבודה, מסר כי הוא מחזק את ידיהם של חברי אקט. "לא הגיוני שעובדים ועובדות לא רואים את משפחותיהם בשל

הממסד הביטחוני מנצל את שיח האקלים לקידום מדיניות מסוכנת

נגד מיליטריזציה של משבר האקלים

ישראל לעומת זאת קידמה הפיכה צבאית לביטול תוצאות הבחירות באמצעות חימוש המליציה של מוחמד דחלאן, וכך הציתה מלחמת אזרחים אכזרית.

לכן, ככל שיתפתח תקציב הביטחון הישראלי, וככל שיינתן לצה"ל יותר חופש פעולה, אפשר לצפות דווקא ליותר שפיות דמים, לפחות יציבות, ולמשברים חמורים יותר במדינות האזור כתוצאה משינוי האקלים.

אין מקום שבו המדיניות של מערכת הביטחון מזיקה ומערערת יציבות יותר מאשר ברצועת עזה, וזה בולט גם במדיניות המתגבשת מול עזה בתגובה למשבר האקלים.

קצין בכיר בצה"ל טען בראיון לעיתון "הארץ", כי שינוי האקלים עלול להוביל ל"ירי רקטות בדרישה לקבל משאבים". על איום זה הרחיב הרמטכ"ל לשעבר גדי אייזנקוט בהרצאה בנושא "סביבה, אקלים וביטחון לאומי" שארגן המכון למחקרי ביטחון לאומי: "יש נושאים סביבתיים שעלולים לגרום להסלמה למלחמה. אם ברצועת עזה מחליטים לא לטפל בכיוב בגלל בעיית חשמל ודלק, ואז מכבים את המט"שים (מכוני טיהור שפכים) שלהם, ואומרים 'זו בעיה שלכם'. מה תהיה המשמעות על מה שנשפך לים? על זיהום מי התהום? על העוטף ועל היישובים סביב רצועת עזה?"

המחסור בחשמל ובדלק ברצועה, שעלול לאלץ כיבוי של המט"שים, הוא תוצאה ישירה של הזנחת תשתיות הרצועה לפני ההתנתקות, של הפגזה שיטתית שלהן אחריה, ושל מדיניות המצור של ישראל ושל מצרים, המונעת בנייה שלהן מחדש. אבל מבחינת אייזנקוט, הפתרון המתבקש – הסרת המצור ושיקום הרצועה – לא יעלה על הדעת. בעיניו התגובה הטבעית לכישלונה של הנהגה מקומית בשטח תחת כיבוש ומצור לספק שירותים לאזרחיה היא "הסלמה למלחמה".

מהתבטאויות קודמות של אייזנקוט אפשר ללמוד על חזונו למלחמה כזו: הפעלת "כוח לא פרופורציונלי" וגרימת "נזק והרס אדירים", ובמסגרת זו, ככל הנראה, פגיעה מחודשת בתשתיות הכיוב והחשמל ברצועה – גם אם הדבר יחמיר את המשבר הסביבתי.

פליטי אקלים

סוגייה מרכזית נוספת שעולה שוב ושוב בדוחות הביטחוניים היא הסכנה הדמוגרפית הנשקפת מכניסת פליטים שיעקרו מארצותיהם בגלל שינוי האקלים, וינסו למצוא מקלט בישראל.

דוח מרכז המחקר של הכנסת הזהיר, כי משבר האקלים צפוי ליצור "לחצי הגירה מן המזרח התיכון ומאפריקה [ש] עלולים לגרום לריבוי ניסיונות הסתננות ביבשה או בים של פליטים לישראל". דוח "היערכות ישראל למשבר האקלים" שהפיק המשרד להגנת הסביבה ב-2017 הסביר: "יש להתמקד במגוון רב של מדינות, אך תוך שימת דגש על הופעת המהגרים בישראל (הן בתור מדינת יעד והן כמדינת מעבר) דרך גבול מצרים וירדן. יש לחקור את אפשרות בלימת הפליטים האפריקאים בעזרת כינון יחסים והסכמים בי-לאטרליים".

דוח מבקר המדינה על "פעולות ממשלת ישראל והיערכותה למשבר האקלים" שפורסם בסוף 2021 מוסיף, כי המשבר עלול "להוביל להגירה לישראל וטיפול בהם [בפליטים – י"כ] במסגרת שירותי מערכת הבריאות".

בישיבת ממשלה ב-24 באוקטובר הכריז ראש הממשלה נפתלי בנט שמשבר האקלים הוא "סוגייה של ביטחון לאומי", ועל כל יידרש המטה לביטחון לאומי להתייחס לאיום המשבר בהערכות השנתיות שלו.

בהכרזתו הגיב בנט ללחץ מצד משרד הסביבה בראשות השרה תמר זנדברג. זו התגאתה בכך שלראשונה, בעקבות אישור "חבילת האקלים", יביא המטה לביטחון לאומי בחשבון את משבר האקלים "כחלק מתרחישי הייחוס שהוא נערך אליהם בהיבט של ביטחון לאומי". משרדה של זנדברג עובד בתיאום עם המטה לביטחון לאומי (מל"ל) על ניסוח חקיקת "מצב חירום אקלימי". החקיקה צפויה להעביר את נושא ההתמודדות עם המשבר לרשות החירום הלאומית במשרד הביטחון.

מעורבות משרד הביטחון בעיצוב מדיניות האקלים כבר החלה: סגן הרמטכ"ל הרצי הלוי מונה לרכז העבודה הרמטכ"לית בנושא האקלים, והרמטכ"ל עצמו התייחס למשבר ואמר שהוא "מבין את הבעיה, את הצרכים וגם את ההזדמנויות".

מעבר לכך, נראה שעירוב משרד הביטחון בהתמודדות עם המשבר נמצא בראש סדר העדיפויות האקלימי של הממשלה הנוכחית: באוגוסט אשתקד, בפגישתו הראשונה של ראש הממשלה בנט עם מומחים בתחום האקלים, נכחו נציגי המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS) ו-RAND. גישה דומה אימץ בנט בתחילת משבר הקורונה, כשקרא להעברת האחריות לטיפול במגיפה ממשרד הבריאות למשרד הביטחון.

עיון בדוחות שחיברו אנשי הממסד הביטחוני, בפרוטוקולי דיונים בכנסת ובהתבטאויות של בכירים בצה"ל מאפשר הצצה לסוגיות שטורדות את משרד הביטחון בהקשר של שינוי האקלים, ולמדיניות שהוא צפוי לקדם בנושא.

יציבות אזרחית

הטענה הראשונה של משרד הביטחון היא שמשבר האקלים הוא "מכפיל איומים", כלומר יגרום לכך שאיומים קיימים על ישראל יהיו מסוכנים יותר. לפי דוח בנושא השפעת שינוי האקלים על הביטחון הלאומי של מרכז המחקר של הכנסת, לדוגמה, מקור האיומים הביטחוניים על ישראל הוא חולשת הממשלות במדינות הגובלות בה, שמאפשרת ל"גורמים לא מדינתיים עוינים" כמו "חמאס או דאעש" לצמוח ולשגשג. משבר האקלים צפוי לערער מדינות אלה עוד יותר, ובכך להעצים את הסכנה לישראל, ואולי אף לדרדר אותה למלחמה. אם משבר האקלים הוא מכפיל איומים, המסקנה הנרמזת היא שיש בהתאם להכפיל את התקציב של מערכת הביטחון. ואכן, הדוח מציין כדוגמה לחיקוי את ההקצאה של מאות מיליוני דולרים במסגרת תקציב הביטחון האמריקאי לטובת התמודדות והתאמה לשינויים אקלימיים.

אולם בפועל, משרד הביטחון רואה בערעור היציבות של המדינות השכנות לישראל לא איום, אלא מטרה שיש לחתור אליה: שר הביטחון לשעבר יעלון הכריז שהוא מעדיף את דאעש על פני ממשלת סוריה. צה"ל מפגיז את כוחות אסד לעיתים קרובות, תוך שיתוף פעולה עם "גורמים לא מדינתיים" כמו ג'בהת אל-נוסרה.

חמאס, שמוצג בדוח כארגון טרור סורר, הוא התנועה שזכתה במירב הקולות בבחירות לפרלמנט הפלסטיני (2006).

של משבר האקלים. סופר מקבל תמיכה ממכוני מחקר מקושרים לממשלה, ואף מונה לראש צוות שותף במרכז הידע לשינויי אקלים, שהוקם באוניברסיטת חיפה בהתאם להחלטת ממשלה 474 בדבר היערכות ישראל לשינויי אקלים.

לדוגמא, קצין בצה"ל הסביר מוקדם יותר השנה: "המזרח התיכון יהיה האזור השני הכי פגיע אחרי אפריקה. מדינות וקהילות בלא מקורות מים ומזון יחפשו לעצמן פתרונות. [זה יכול להוביל ל]תנועה המונית של פליטים ואפילו פשיטות להשגת מים ואוכל. אחד הדברים שישראל תצטרך לעשות יהיה ביצור גבולותיה. בסיני הקמנו גדר גבול קשה לפריצה בעשור שעבר. דברים דומים יקרו גם בשאר הגבולות"

יו"ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת רם בן ברק (יש עתיד) הביע עמדה דומה בדיון בנושא היערכות הגופים הביטחוניים לשינויי האקלים: "אני חושב שסיפור הפליטים, שכבר קורה בעולם, אנחנו נמצאים בעיצומו של מהלך של תזוזות אוכלוסייה עצומות ממקום למקום, שמתרחשות יום יום. מהנקודה שישראל נמצאת בה, המצב הגיאופוליטי של המדינות מסביבנו מחייב אותנו להאיץ – אני אומר למשרד הביטחון – את הקמת הגדרות סביב מדינת ישראל, את המכשול סביב מדינת ישראל, ולפתוח באיזה שהיא מערכה תודעתית, שכל אדם יבין שלמדינת ישראל אי אפשר להיכנס. זה עבד מצוין עם הפליטים שבאו ממצרים, שמבינים שיש גדר, מבינים שישראל היא לא אופציה. את הדבר הזה צריך להעצים גם מהכיוון של ירדן, סוריה ולבנון. אי אפשר להיכנס למדינת ישראל, זה צריך לשבת בתודעה אצל כולם."

כשפוליטיקאים ממסדיים אומרים לנו שמשבר האקלים הוא בעיה של ביטחון לאומי, כוונתם היא שבמקום להפסיק לפלוט גזי חממה, עלינו להתבצר מאחורי חומות ולחסום את גבולותינו מפני פליטים נואשים, ולשם כך נדאג ל"צריכת התודעה" שלהם.

איך בדיוק תיראה חסימה כזו אפשר ללמוד גם כן מפרופסור סופר, שתיאר את המדיניות הרצויה (ולטענתו ההכרחית) להתמודדות עם מצוקת תושבי עזה: "הלחץ בגבול יהיה נורא. זו תהיה מלחמה איומה. לכן, אם נרצה להישאר בחיים, נצטרך להרוג ולהרוג. כל היום, כל יום."

להוציא את הצבא ממעגל קבלת ההחלטות

בשוהה התחנתה, מדויקת הקביעה שיש לראות בשינויי האקלים מכפיל איומים ביטחוניים: הוא מגדיל את האיום הנשקף לכולנו ממערכת הביטחון הישראלית, שכבר חותרת לנצל את המשבר על מנת להגדיל את תקציב משרד הביטחון, לצאת למלחמות נוספות, להקים גדרות גבול ולהציב עליהן מכונות ירייה.

לכן, צו השעה הוא לצמצם באופן ניכר את סמכויות משרד הביטחון ואת המשאבים העומדים לרשותו. את המשאבים הללו יש להפנות לסקטורים פרודוקטיביים: מערכות הבריאות והחינוך, מחקר ופיתוח טכנולוגי באקדמיה, שירותי רווחה וסעד ופרויקטים לדירור ציבורי ירוק.

עלינו לסיים את הכיבוש ולהסיר את המצור, ובמקומם לאמץ מדיניות שתסייע לשיקום התשתיות בפלסטין ולגמילה משותפת מדלקי מאובנים.

לבסוף, על מנת להתמודד באופן יעיל עם משבר האקלים, חייבים לעמוד בקודקוד של מוקדי הכוח וההשפעה על המדיניות איגודי עובדים, מורים, מדענים, ומהנדסים. חיוני להדיר את מערכת הביטחון מדיונים בנושא ההתמודדות עם משבר האקלים, לצמצמם את צה"ל ככל שניתן, ולטהר את הדרג הביטחוני הבכיר מהגנרלים צמאי הדם שמאיישים אותו כיום.

למעשה, למשבר האקלים ולחשש מפני נהירת פליטי אקלים כבר הייתה השפעה משמעותית על מדיניות ישראל: ב-2007 פרסמה קתדרת חייקין באוניברסיטת חיפה מסמך תחת הכותרת: "שינויי אקלים – השלכות חזויות ותופעות נצפות: רקע גלובלי ומבט ישראלי". את הפרק האחרון במסמך, העוסק במשמעויות גאו-אסטרטגיות של משבר האקלים, חיבר ראש הקתדרה פרופסור ארנון סופר.

סופר הזהיר כי בצורות אזוריות ייגרמו ל"הגברת הלחץ מצד פליטים למצוא מקלט בישראל". הוא הריב והסביר: "אני צופה אלפים ומיליונים מכל ארצות ערב ואפריקה מנסים להיכנס לישראל, כי היא הגן-עדן של האזור."

מודאג מההשלכות הדמוגרפיות, דרש סופר מהממשלה לפעול: "ביוני 2010 הצגתי בפני מליאת הממשלה את סכנת משבר המים והחשש מצעדה המונית לכיוון מדינת ישראל. אמרתי שחייבים למהר וליצור מחסום שיבלום את זה. ביבי קבע מדי הצבעה בנושא, וכל הממשלה הייתה מאחוריי. לקחתי את בני גנץ שישב שם כסגן רמטכ"ל, את האלוף טל רוט ואת יורם כהן מהשב"כ, ויחד חשבנו איך לעשות את זה בדהרה. ובאמת, בתוך שנתיים עמדה גדר [בגבול עם מצרים – י"כ]. כשנתתי את הסקירה בממשלה היו 37 אלף מסתננים, וכשהושלמה הגדר היו כבר 69 אלף, אבל לפחות מאז עצרנו את הגידול במספרם."

במערכת הביטחון נחשבת הגדר הצלחה מסחררת: היא הסבה אמנם סבל עצום למספר בלתי נתפס של אנשים, אבל סייעה לשימור הטוהר הדמוגרפי היהודי בישראל. ואכן, גדר הגבול עם מצרים שימשה מקור השראה לפרויקטים גועניים ברחבי העולם, ובראשם גדר הגבול עם מקסיקו שקידם ממשל טראמפ.

ב-2012 מונה סופר לעמוד בראש צוות שהקים השר אלי ישי ל"טיפול בבעיית המסתננים". שנה לאחר מכן פרסם הצוות את מסקנותיו בדוח: "בני אדם נעים ממקום למקום מסביבות של 'דחיפה' מארצות המוצא כמו שינויי אקלים, לחצים דמוגרפיים המביאים בין היתר למחסור חמור במים וקרקע, שיטפונות, בשל מלחמות, מרידות, רדיפות פוליטיות, בשל משאבים מתכלים וחסרים."

מחברי הדוח הסבירו: "אם ישראל לא תסגור עצמה בחומות אדירות וגם תגן עליהן בחירוף נפש, ישראל היהודית ציונית-מערבית תתמסמס ותלך. היא תחוסל לא מפצצות ומלחמות אלא מעוד 50-100-500 אלף מהגרי אפריקה שישנו את הדמוגרפיה, הכלכלה והחברה בישראל, יביאו לאי-שקט חברתי קשה ולבריחה של כל החזקים ממנה! המסקנה ברורה: כשולן בעצירת המסתננים לישראל כמוה כהתאבדות לאומית וכך יש לראות את הסוגיה כולה וחשיבות האתגר להלחם בה! [כך במקור – י"כ]."

בהמשך לכך המליץ הצוות על גיבוש מדיניות לטיפול "בארגוני הזכויות" הממתנים למסתננים המגיעים לגדרות. זו תכלול "מעצר חתרנים ומסיתים, הקשחה כלפי גופי התקשורת המקומיים והבינלאומיים המתקרבים לגדר ולראות בכל אלה מטרד בעל חשיבות אסטרטגית, ועל כן יש גם לבדוק אם אין כאן פעולות חתרניות נגד מדינת ישראל".

פרופסור סופר הזהיר כמה שנים אחר כך: "צריך לדעת שמחכה לנו גל גדול עוד יותר של ניסיונות הסתננות, כי אפריקה במצב נורא, והגדר האכזרית שבנינו תצטרך להיות אכזרית עוד יותר", על מנת לשמור על ישראל כמדינה יהודית. משנתו הקיצונית של סופר אינה יוצאת דופן. להיפך, היא מייצגת את הזרם המרכזי בחשיבת משרד הביטחון בסוגיית פליטי האקלים. דוחותיו וספריו מצוינים כמקורות לכמעט כל מסמכי הממשלה והכנסת בנושא ההשלכות הגיאופוליטיות

תביעתה של רוסיה למרחב ביטחון הגיונית וצודקת

קריאת תיגר על ארה"ב

אירוע המזכיר את העימות הרוסי-אמריקאית הנוכחי היה "משבר הטילים בקובה" לפני 60 שנה, באוקטובר-נובמבר 1962. לאחר כישלון הניסיון להפלת השלטון הקומוניסטי בנחיתה של חיילי ארה"ב ב"מפרץ החזירים", ניסתה קובה להרתיע את ארה"ב מהתקפות חוזרות באמצעות בקשה מברה"מ, בהנהגת חרושצ'וב, להציב טילים גרעיניים בשטחה. באותה עת הציבו האמריקאים, בהנהגת קנדי, טילים גרעיניים שאיימו על ברה"מ גם בכסיס נאט"ו באיטליה ובטורקיה. היענותה של ברה"מ לבקשת קובה הובילה את המעצמות לסף מלחמה גרעינית.

באוקטובר 1962 הטילה ארה"ב מצור ימי על קובה, אך האוניות הסובייטיות נושאות הטילים הוסיפו להגיע לאי. העולם היה בחרדת "ספירה לאחור" למלחמת עולם שלישית. אך לאחר חמישה שבועות של מו"מ ושל פחד הושגה פשרה: ארה"ב התחייבה לא לפלוש עוד לקובה והטילים הסובייטיים שבו חזרה. בהמשך הוצאו גם הטילים הגרעיניים האמריקאיים מאיטליה ומטורקיה. הסטטוס קוו נשמר למרות שהסנקציות המערביות על קובה לא הוסרו.

פתרון מסוג זה אפשרי גם לגבי אוקראינה. כשם שארה"ב לא הייתה מוכנה לסבול בכסיס וטילים סובייטיים סמוך לפלורידה ולגבולות ארה"ב, גם רוסיה אינה מוכנה לקבל את הקפת גבולותיה בכסיס ובטילים אמריקאיים. ראוי שאוקראינה תהיה מדינה עצמאית, אך דרישת רוסיה למרחב ביטחון סביבה היא הגיונית וצודקת. מחיר הפלישה הנאצית לברה"מ חרוט בזיכרון הרוסי לא פחות מאשר השואה בזיכרון היהודי. הזכות לביטחון היא הדדית ושווה. תפיסה אחרת היא כוחנית ובלתי-שוויונית.

מוסר כפול ב' לאמריקאים מותר הכול, וגם לישראל

בישראל, הגרורה הנאמנה, התומכת תמיד בארה"ב, מקובל על היהודים שמדינה פלסטינית, אם תקום, חייבת להיות מפורזת – למה? בישראל ישנה הסכמה שזכותה של ישראל להחזיק פצצות וטילים גרעיניים, כאשר זכות זאת אין לאחרים במזה"ת, ושלגיטימי למנוע מהם פצצה, גם באמצעות הפצצה – למה? המלחמה שבין המלחמות (מב"מ) נועדה לפגוע בהתבססות כוחות פרו-איראניים במדינות סביב ישראל: לבנון, סוריה ועיראק. לישראל מותר להפר ריבונות של אחרים, אך לאחרים, כלפי ישראל, אסור – למה? התשובה הישראלית, כמו התשובה האמריקאית, צבועה: כי אנחנו "הטובים". לא, לא טובים – כי אם חזקים.

כולנו יודעים שבסוריה ישנם כוחות איראניים וגם רוסיים. את האיראנים ישראל תוקפת ואת הרוסים לא – למה? כי הם חזקים, לא כדאי להתחיל איתם. על גבול אוקראינה-רוסיה מנסה פוטיין ללמד את ביידן את מה שכבר לימד את ישראל בסוריה – שלא כדאי להתעסק אתו. אז איך זה יגמר? "קשה להתנבא, בייחוד לגבי העתיד" אמר יוגי בר, גיבור קומיקס אמריקני. הגלגל מסתובב. מאזן הכוח העולמי משתנה לנגד עינינו. שינוי זה ישפיע גם על המזרח התיכון.

אבישי ארליך

העימות מתרחש אמנם על גבול רוסיה-אוקראינה, אך לא נכון להציגו כסכסוך לגבי אוקראינה. ההיסטוריה הנוכחית איננה, כפי שמנסה להציגה התעמולה האמריקאית, לגבי קיומה או לגבי כיבושה של אוקראינה, אלא לגבי "זכות" ההצטרפות שלה לנאט"ו. העימות הנוכחי הוא בין רוסיה לארה"ב. עיתוי המשבר הוא בשל נחישותה של רוסיה לא לקבל יותר את המשך האיום של ארה"ב על ביטחונה. רוסיה התנגדה להרחבת נאט"ו מזרחה מאז קריסת ברית המועצות, אך לא הרגישה חזקה מספיק כדי לעצור את ההתפשטות. העימות הנוכחי משקף שינוי בתפיסת רוסיה, שרואה עצמה כחזקה יותר משהייתה ואת ארה"ב כחלשה יותר משהייתה. ההעצמות הכלכלית והצבאית של סין וחולשתה הפנימית של ארה"ב הן חלק ממכלול הגורמים לשינוי תפיסתי זה.

נאט"ו: כלי של ההגמוניה האמריקאית

נאט"ו היא ברית צבאית בראשות ארה"ב שהוקמה לאחר מלחמת העולם השנייה נגד ברה"מ. לאחר קריסת ברה"מ ופירוק "ברית וורשה", לא בוטלה נאט"ו. נהפוך הוא – מאז מתרחבת הברית עוד ועוד, באופן עקבי ועקשני, מזרחה עד לגבולות רוסיה. 16 מדינות היו חברות בנאט"ו עד קריסת ברה"מ, ו-31 מדינות חברות בנאט"ו היום. בתפיסתה של רוסיה, נאט"ו מאיימת עליה משום היותה מדינה גדולה וחזקה שאינה כפופה לתכתיבים האמריקאיים.

גם מחוץ לאירופה הקימה ארה"ב בריתות צבאיות לפי מודל נאט"ו, בהן היא משמשת ציר מרכזי בקואליציות נגד סין, קוריאה הצפונית, ונצואלה, קובה ומדינות אחרות: "ברית ריו" (TIAR) בדרום אמריקה, SEATO בדרום-מזרח אסיה, ולאחרונה ברית AUKUS בין ארה"ב, בריטניה ואוסטרליה באזור האוקיינוס השקט. בריתות צבאיות אלה הן מאושיות הסדר ההגמוני האמריקאי העולמי.

כוחה של נאט"ו מבוסס בעיקר על הצבא האמריקאי והיטל הכוח שלו: פריסת בכסיסו העולמית, מטוסיו, צי ונושאות המטוסים שלו, טילי והנשק האטומי שלו. נאט"ו היא כיום הכלי הצבאי האמריקאי העיקרי באירופה, עליו בנויה קואליציה אנטי-רוסית. סעיף 5, ליבת אמנת נאט"ו, קובע משוואה לפיה התקפה על כל אחת מחברותיה היא התקפה על כולן. הגדרה זו מאפשרת לארה"ב להתערב בכל סכסוך של חברותיה עם מדינות שמחוץ לברית, ומחייבת את כל חברות הברית להשתתף בכל סכסוך של ארה"ב. אם תצטרף אוקראינה לנאט"ו, יהיו חייליה של ארה"ב, טיליה ופצצות האטום שלה מוצבים ממש על גבול רוסיה.

מוסר כפול א': מה שמותר לארה"ב אסור לאחרים

ארה"ב מדברת גבוהה על זכות כל מדינה ריבונית להחליט בעצמה, ללא התערבות חיצונית, על משטרה והבריאות החיצוניות שלה – אך היא עצמה אינה מכבדת זכות זו. מאז אמנת מונרו (1823) ובעיקר מאז תיקון רוזוולט (1904), מנסה ארה"ב למנוע ממעצמות אחרות להתערב במדינות באזורי השפעתה, בעודה נוטלת לעצמה זכות להתערב במשטרים במדינות אחרות (דוקטרינת טרומן 1947).

ג'לאל אליי אחמד מרבה לחשוף ברומנים שלו את מציאות החיים העגומה בארצו לאחר עשורים של תלות באימפריאליזם, דיכוי פוליטי, ביזה של הרכוש הציבורי, עינויים והפרה בוטה של זכויות אדם.

אליי אחמד נולד בטהראן בשנת 1923 למשפחה מיוחסת של חכמי הלכה שיעים. אביו היה איש דת שרצה לקדם את הקריירה הדתית של בנו. אליי אחמד נשלח ללימודים במדרסה לצורך חינוכו הדתי, אך במקביל גם למד, בלא ידיעת אביו, בבית ספר הגבוה החילוני "דאר אל-פנון". בתום מלחמת העולם השנייה, הצטרף, יחד עם אנשי רוח רבים, למפלגה הקומוניסטית "תודא". הוא פרש ממנה כעבור כמה שנים כדי להקים את "האיגוד הסוציאליסטי של ההמונים" ומאוחר יותר - את "מפלגת העשוקים". זו הייתה מרכיב בחזית שתמכה במועמד האנטי-אימפריאליסטי מוחמד מוסאדק, אשר התמודד בבחירות הדמוקרטיות הראשונות לראשות הממשלה שנערכו באיראן ב-1951.

בניגוד להערכות במערב, מוסאדק נבחר לראשות הממשלה ופעל נמרצות להבטחת עצמאות מדינית וכלכלית מלאה של ארצו מהאימפריאליזם הבריטי. צעדו החשוב היה - הלאמתה של חברת הנפט האנגלו-איראנית, אשר החזיקה במונופול על ייצור הנפט במדינה. בעקבות מהלך זה, אשר פגע קשות באינטרסים הכלכליים של בריטניה באזור, הופלה ממשלת מוסאדק כעבור שנתיים. ב-1953, במבצע שתוכנן והוצא לפועל במשותף בידי ארגוני המודיעין של ארצות הברית ושל בריטניה, הופלה הממשלה האיראנית הנבחרת באמצעות הפיכה צבאית. מארגני ההפיכה השיבו את השאה לשלטון, ביטלו את ההלאמה והנהיגו באיראן דיקטטורה פרו-אמריקאית.

לאחר שובו של השאה לשלטון, הודיע הסופר אליי אחמד על "נטישת הפוליטיקה", אך לא התמיד בגישה זו. ב-1963 ביקר בישראל. בשובו לאיראן כתב דברי שבח על הקיבוץ, מה שגרר ביקורת קשה מצד עמיתיו. ישראל הייתה אחת מבנות בריתה של השאה ושל משטרו.

יוסי אבו

נפתח מקבץ תערוכות חדש בגלריה לאמנות אום-אלפחם

בגלריה לאמנות אום אל-פחם נפתח מקבץ תערוכות חדש, במסגרתו מוצגות שלוש תערוכות יחיד: "רשתות-אדמה" מאת רינה פלג, "מיטלטלין" מאת יסמין חוג'יראת, ו"רשום על העור" מאת ח'דר ושאת. כמו כן תוצג התערוכה הקבוצתית של קבוצת "וואדי 21". הנעילה ב-7 במאי 2022.

התערוכה של "וואדי 21" מציגה גופי עבודה של חמש אמניות ואמנים ערבים-פלסטינים: אלא היתם, אליאס ואקים, יארא קאסם מחאג'נה, מריה סאלח מחאמיד ועאישא עראר.

עבודותיה של חוג'יראת, שאצרה דברי פרבר, ראויות לציון. לפי הקוראן, "מיטלטלין" הוא מושג המסמן את חיי האדם עלי אדמות במובנם הפיסי והרוחני, אך גם את ארעיותם. לפי האמונה המוסלמית, המוות הוא שמעניק את הנצחיות לאדם. עבודתה של חוג'יראת מבקשת, לדבריה, לחבר בין הארעיות לנצחיות. היא מציעה אפשרות לייצג את מה שנדמה שלא ניתן לייצגו: המוות.

התערוכה היא תוצר של מחקר המבוסס על סדרה של ראינות שערכה חוג'יראת בשלוש השנים האחרונות עם קרובי משפחתה, חברים וזרים, במאמץ לבחון את נוכחותו של המוות בחייהם.

ספר של ג'לאל אליי אחמד בעברית

מנהל בית ספר: בחזרה לעתיד

ארגוני המורים המתרחיים באיראן חוללו בחודשים דצמבר וינואר את אחת ממחאות העובדים הרחבות בשנים האחרונות. חרף הדיכוי של השלטון האסלמי, הם הכריזו על שביתות והפגינו ברחובות. אלפים התכנסו באזור בניין הפרלמנט בטהראן ודרשו לשפר את שכרם ולקבוע סולם דרגות. לפי המידע שפרסמו, שכרו הממוצע של מורה מסתכם בכ-700 שקל לחודש, סמוך מאוד לקו העוני. במשך שנים הובטחו למורים תוספות שכר, והממשלה אף קיימה דיון בנושא - אבל עליית השכר לא אושרה.

לקראת סוף ינואר הרחיבו המורים את שביתתם, והיא הקיפה יותר מ-200 ערים ברחבי המדינה. מאות מורים נעצרו ורבים זומנו לחקירה. צעדים אלה רק הלהיטו עוד יותר את המחאה. נראה שלממשלה לא תהיה ברירה אלא להזרים תקציבים לשיפור מצבם של המורים. אלא שתקציב המדינה המוצע ל-2022-2023 אינו כולל תוספות כאלה, ואינו מבטיח הקצאת כספים לפיתוח של מערכת החינוך או מערכת הבריאות. החידוש הדרמטי בו הוא ניפוח תקציב משמרות המהפכה ביותר מ-240% לעומת השנה שעברה. סדר עדיפות תקציבי הדומה מאוד לזה הקיים בישראל...

בעיתוי מקרי פרסמו לאחרונה הוצאת מכון ון ליר ופרדס הוצאה לאור את הספר "מנהל בית ספר" מאת הסופר האיראני הנודע ג'לאל אליי אחמד, בתרגומה של אורלי נוי.

הספר (במקור: "המנהל") שפורסם ב-1958, נחשב עד היום אחת הביקורות הנוקבות והמתוחכמות הראשונות נגד מערכת החינוך האיראנית בפרט, ונגד החברה והשלטון באיראן בכלל. מדובר בנובלה המציגה בגוף ראשון את חוויותיו של מורה במהלך שנה אחת בה כיהן כמנהל בית ספר חדש וקטן בשולי הכרך הגדול טהראן. זה סיפור אוטוביוגרפי למחצה על אדם שהתפכח ממערכת החינוך האיראנית תחת השלטון הרודני של השאה.

עסקת החבילה תחת מתקפה

12 עובדים נהרגו מאז תחילת השנה

ג'מיל חטיב (40), תושב מחנה הפליטים ג'נין בשטחים הכבושים, נהרג בשבוע שעבר (17.2) לאחר שנפל מהקומה השישית באתר בנייה בנצרת. חטיב הוא ההרוג ה-12 בתאונות עבודה בחודשיים הראשונים של השנה, לעומת חמישה בתקופה המקבילה אשתקד. לדברי הדס תגרי, המרכזת את הקבוצה למאבק בתאונות בניין ותעשייה, בחודשים האחרונים עלה ביותר מ-50% מספר העובדים שנהרגו באתרי בנייה ברחבי הארץ.

תנועת נשים דמוקרטיות בישראל - תנד"י אירועים לציון יום האישה הבינלאומי

שבת, 5.3, כפר יאסיף

בשעה 15:30, בכניסה המערבית ליישוב -
משמרת מחאה נגד היוקר ותוכניות הממשלה

בשעה 16:00, במרכז התרבות -
כנס חגיגי לציון ה-8 במרס

בתוכנית:

ברכת שאדי שוורי, ראש המועצה המקומית
על היוקר, תוכניות האוצר והנשים - נרדין חורי ארמלי
הופעת להקת המחול בהדרכת ראבעה מורקוס

מועדון הגדה השמאלית

אחד העם 70, ת"א

ערב הופעות ג'אז

בהשתתפות: בר לוי, עידו זהר, אסף שחורי, שחר
חזיזה ועדן גיאת

יום רביעי, 23.2, בשעה 21:00

הקרנת הסרט "ריקוד מושחת" / אמיל ארדולינו

ארה"ב, 1987, 100 דקות (אנגלית עם כתוביות בעברית)
מוצ"ש, 26.2, בשעה 20:00

פתיחת התערוכה

"פרכוסים" / עטר רבינא

יום חמישי, 3.3, בשעה 20:00

שר האוצר, יו"ר ישראל ביתנו אביגדור ליברמן, התייחס השבוע (21.2) לביקורת הגוברת על עסקת החבילה, וטען כי "עלייה בלתי אחראית של שכר המינימום סופה יוקר מחיה ואבטלה". לדבריו, "הנושא הכלכלי הוא איזון עדין בין רצוי למצוי, והחוכמה היא להגיע לאיזון הנכון. 'עסקת החבילה' כפי שחתמנו עליה, היא האיזון ואי אפשר באופן חד צדדי לשנות אותה". ליברמן הוסיף: "כולם מכירים שאצלי 'מילה זו מילה', ובמקרה הזה גם בחתימה".

עיקר תיקוני החקיקה הכלולים בעסקת החבילה הוא תיקון חוק שכר מינימום, שמשמעותו העלאת שכר המינימום ב-54 אגורות לשעה. בפועל, מדובר בשחיקה של השכר הריאלי. עוד נמסר ממשרד האוצר: "יתבצע תיקון חישוב השעות הנוספות שמטרתו העסקה גמישה של עובדים עבור המעסיק ואיזון בית-עבודה טוב יותר עבור העובד, כמקובל במדינות רבות. הצדדים סיכמו על חישוב שעות נוספות המביא לידי ביטוי את הגמישות הנדרשת לצורך איזון בין עבודה ופנאי ומתן מענה לתקופה המאתגרת שבפניה אנחנו ניצבים".

דובי אמיתי, יו"ר נשיאות המגזר העסקי, הביע תמיכה בעסקת החבילה והבהיר כי הוא מתנגד בתוקף להעלאת שכר המינימום: "הקריאה הפופוליסטית וחסרת האחריות להפר את ההסכמות ולהזניק את שכר המינימום מיידית בעשרות אחוזים, לא רק שהיא קריאה לשבירת כל כללי המשחק המחייבים את ראשי המשק, אלא שזו קריאה לצעד שרק יחרף את עליית המחירים במשק".

לעומתם הביע יו"ר הרשימה המשותפת, ח"כ איימן עודה (חד"ש), התנגדות לעסקת החבילה: "הממשלה אישרה תוכנית מנותקת שתוריד את שכר המינימום במקום להעלותו. הרשימה המשותפת תמשיך להיאבק להעלאה אמיתית של שכר המינימום יחד עם חברי כנסת שלא קונים את העסקה הצינית של ליברמן". ח"כ עופר כסיף (חד"ש) – הרשימה המשותפת) הוסיף: "העלאת שכר המינימום בחצי שקל לשעה? זו עסקת חבילה שנותנת את כל הכוח למעסיקים על חשבון העובדים. זה לא רק לעג לרש, אלא עדות לריקבון השיטה כולה. אנחנו נמשיך במאבק למען העלאה ממשית של שכר המינימום, להגנה על זכויות העובדים, ולהורדה משמעותית של יוקר המחיה. זה הכרחי וזה אפשרי".

קורס קריאה בכתבי מרקס

קבוצת קריאה מקוונת בכתבים ההיסטוריים של קרל מרקס נפתחה השבוע בתל-אביב. זאת, לאחר שנערכו קבוצות קריאה מוצלחות שעסקו בכתביו הכלכליים של מרקס, ובעיקר בספרו הגדול "הקפיטל". הפעם תעסוק קבוצת הקריאה בכתבים ההיסטוריים של מרקס. אלה שלושה חיבורים שבמרכזם התרחשויות פוליטיות חשובות בצרפת של המאה ה-19, אשר מרקס כתב כמה חודשים לאחר התרחשותם. שמות החיבורים הם: "מלחמת המעמדות בצרפת" (נכתב ב-1850), "ה-18 בכרימר של לואי בונפרט" (1852) ו"מלחמת האזרחים בצרפת" (1871).

השבוע באתר "זו הדרך"

סכסוך העבודה במשרד החוץ עולה מדרגה, האיגודים המקצועיים בקנדה נגד "שיירת החופש", אלימות משטרתית קשה בשיח' ג'ראת, ועוד...
zoha.org.il

ח"ד 26205, ח"א 6126102, טל' 03-6293944, zohaderekh@gmail.com

אתר זו הדרך zoha.org.il : חק"י maki.org.il info@maki.org.il